

**ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ**

Διεθνές Συνέδριο

Παιδαγωγική, Πολιτισμός, Πολιτικές: Ο Διάλογος της Εκπαίδευσης

Περιλήψεις Εισηγήσεων

Θεσσαλονίκη 9-10 Σεπτεμβρίου 2011

Cultural competence, inclusion and marginalised groups

Ann Cheryl Armstrong

Derrick Armstrong

The concept of 'cultural competence' goes to the heart of the values, norms and traditions of both organisations and wider society, recognising that these are formed in the histories and intersections of power, structure and community. In education, it is concerned with understanding the barriers to the existence of an inclusive community and how the diversity of cultures, experiences and values are often submerged under the weight of dominant socio-cultural hegemonic forms. Yet, the idea of cultural competence may also be understood pedagogically as a transformative process through which human behaviour is changed and enriched through a genuinely participatory social and cultural interaction. In this paper we consider how a cultural competence perspective can be used to deconstruct the structures and practices by which the experiences and identities of certain groups are marginalised in education settings. We will also discuss strategies for achieving cultural competence in classrooms, institutions and education systems. Finally, we will argue that pedagogies of cultural competence are critical to the healthy formation of democratic structures in increasingly heterogeneous societies and in the interactions of global citizenship.

Πολιτισμική επάρκεια, ένταξη και περιθωριοποιημένες ομάδες

Ann Cheryl Armstrong

Derrick Armstrong

Η έννοια της 'πολιτισμικής επάρκειας' βρίσκεται στην καρδιά των αξιών, σταθερών και παραδόσεων τόσο των οργανισμών όσο και της ευρύτερης κοινωνίας, αν αποδεχτούμε ότι αυτές διαμορφώνονται στις ιστορίες και στις τομές της δύναμης, της δομής και της κοινότητας. Στην εκπαίδευση, αφορά στην κατανόηση των εμποδίων προς την ύπαρξη μιας ενταξιακής κοινότητας και του τρόπου που η ποικιλία των πολιτισμών, των εμπειριών και των αξιών συχνά συνθλίβονται υπό το βάρος κυρίαρχων κοινωνικό-οικονομικών ηγεμονικών μορφών. Ωστόσο, η ιδέα της πολιτισμικής επάρκειας μπορεί επίσης να γίνει παιδαγωγικά κατανοητή ως μία μετασχηματιστική διαδικασία μέσω της οποίας η ανθρώπινη εμπειρία αλλάζει και εμπλουτίζεται μέσα από μια αυθεντικά συμμετοχική κοινωνική και πολιτισμική διάδραση. Σε αυτήν την παρουσίαση, εξετάζουμε πως η οπτική της πολιτισμικής επάρκειας μπορεί να αξιοποιηθεί προκειμένου να αποδομήσουμε τις δομές και τις πρακτικές μέσω των οποίων οι εμπειρίες και οι ταυτότητες συγκεκριμένων ομάδων περιθωριοποιούνται στα εκπαιδευτικά περιβάλλοντα. Επίσης θα συζητήσουμε στρατηγικές για την επίτευξη της πολιτισμικής επάρκειας στις σχολικές τάξεις, στους θεσμούς και στα εκπαιδευτικά συστήματα. Τέλος, θα υποστηρίξουμε ότι οι παιδαγωγικές της πολιτισμικής επάρκειας παίζουν κρίσιμο ρόλο στην υγιή ανάπτυξη δημοκρατικών δομών σε διαρκώς περισσότερο ετερογενείς κοινωνίες και στις αλληλεπιδράσεις των πολιτών της παγκόσμιας κοινότητας.

Home education and inclusion: Gypsy, Roma and Traveller children in the UK

Kalwant Bhopal

This paper will examine the experiences of Gypsy, Traveller and Roma (GTR) children who are being home educated in the UK. It will argue that home education for GTR parents is not simply down to *choice*, rather parents have little options regarding the education of their children as they experience overt racism and discrimination in schools on a daily basis. On the one hand, schools claim to be inclusive regarding the education of pupils from marginalised and minority groups, yet on the other hand many schools show little support regarding the education of GTR children. Schools are less likely to support GTR children due to their lower levels of achievement and attendance compared to those from white, working class communities or black minority ethnic communities. Consequently, GTR parents who choose to home education are perceived by schools as 'opting out' of formal educational structures and are accused of wanting to home education to escape legal prosecution or of not being qualified to do so. This paper argues that in order to move towards a social justice and inclusive agenda, schools must work *with* marginalised communities in creating different opportunities for education rather than those based on formal, structured approaches to learning.

Κατ' οίκον εκπαίδευση και ένταξη: Παιδιά Τσιγγάνων, Ρομά και Μετακινούμενων στο Ηνωμένο Βασίλειο

Kalwant Bhopal

Η εργασία θα εξετάσει τις εμπειρίες των παιδιών Τσιγγάνων, Ρομά και Μετακινούμενων (TPM) που εκπαιδεύονται στο σπίτι στο Η.Β. Θα υποστηρίξω ότι η κατ' οίκον εκπαίδευση για Τσιγγάνους, Ρομά και Μετακινούμενους γονείς δεν είναι απλά θέμα *επιλογής*, μάλλον οι γονείς έχουν μικρή ευχέρεια επιλογής σε σχέση με την εκπαίδευση των παιδιών τους καθώς αντιμετωπίζουν αποκάλυπτο ρατσισμό και διάκριση στα σχολεία σε καθημερινή βάση. Από τη μια μεριά, τα σχολεία ισχυρίζονται ότι είναι ενταξιακά αναφορικά με την εκπαίδευση μαθητών και μαθητριών από μειονοτικές ομάδες, από την άλλη, ωστόσο, πολλά σχολεία προσφέρουν λίγη υποστήριξη για την εκπαίδευση των παιδιών TPM. Υπάρχει μικρότερη πιθανότητα να υποστηρίξουν τα σχολεία παιδιά TPM, εξαιτίας των χαμηλότερων επιπέδων επίδοσης και παρακολούθησης συγκριτικά με λευκά παιδιά εργατικής τάξης ή με παιδιά από μαύρες μειονοτικές κοινότητες. Επομένως, οι TPM γονείς που επιλέγουν την κατ' οίκον εκπαίδευση για τα παιδιά τους, θεωρούνται από το σχολείο ότι 'επιλέγουν να μείνουν εκτός' των δομών της τυπικής εκπαίδευσης ή ότι επιλέγουν την κατ' οίκον εκπαίδευση για να αποφύγουν τη νόμιμη δίωξη ή κατηγορούνται ότι δεν έχουν τα προσόντα γι' αυτήν. Σ' αυτήν την εργασία, θα υποστηρίξω ότι για να κινηθούν προς μια κοινωνικά δίκαιη και ενταξιακή κατεύθυνση, τα σχολεία πρέπει να συνεργαστούν με τις περιθωριοποιημένες κοινότητες για να δημιουργήσουν διαφορετικές ευκαιρίες για την εκπαίδευση αντί αυτών που βασίζονται σε τυπικές, συστηματοποιημένες προσεγγίσεις στη μάθηση.

Αναπηρία και μαθητές Ρομά: Ανάγκες και σχολική πραγματικότητα

Αναστασία Βλάχου
Γιώτα Καραγιάννη

Στη συγκεκριμένη εργασία διερευνάται η περιπλοκότητα της εμπειρίας και της πολλαπλής καταπίεσης που αφορά στον παιδικό πληθυσμό των Ρομά με αναπηρία.

Παρουσιάζοντας στον ελληνικό επιστημονικό χώρο για πρώτη φορά στοιχεία που αφορούν στην συγκεκριμένη ομάδα, δεν έχουμε ως στόχο τη διαμόρφωση μια νέας κοινωνικής κατηγορίας με τις γνωστές συνεπαγωγές, κατακερματισμό του κοινωνικού ιστού, διαμόρφωση νέου πεδίου και αντίστοιχων ειδικών. Στόχος μας είναι να συσχετίσουμε τα ζητήματα των υλικών συνθηκών, της διαβίωσης, και της εκπαίδευσης με τις κοινωνικές διακρίσεις και τον αποκλεισμό. Επιχειρείται, λοιπόν, μια πρώτη χαρτογράφηση του παιδικού πληθυσμού με αναπηρία, διερευνώντας τα ζητήματα της διάγνωσης και της σχολικής φοίτησης.

Disability and Roma children: Needs and school reality

Anastasia Vlahou
Panagiota Karagianni

This paper examines the considerable complexity of experience as well as the multiple facets of oppression associated with Roma children with disability in Greece. The notion of social divisions (class, race, gender and more recently sexuality and disability) has a long history in social theory. Social theory has associated these divisions with inequalities and segregation, both connected with the very structure and fabric of society. By presenting data from an ongoing research in Greece for the Roma children with disability our main focus is not to "create" a new social category (division) with its negative results: fragmentation of social net, creation of new academia field, specialists, fragmentation of disabled identities. We intend to address the issues that relate with structural inequalities by mapping the population and by discussing critically the interconnectedness of poverty, health, disability and education.

Η κρίση και ο ρόλος της παιδαγωγικής

Γιώργος Γρόλλιος

Η οικονομική κρίση που ξέσπασε το 2007 στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής μετατράπηκε σύντομα σε διεθνή και τα κοινωνικοπολιτικά αποτελέσματά της είναι σήμερα εμφανή, ιδιαίτερα στη χώρα μας. Βασική θέση της εισήγησης είναι ότι όσοι και όσες επιχειρούν να χαράξουν δρόμους που ξεπερνούν τον ορίζοντα των συντηρητικών, νεοφιλελεύθερων και τεχνοκρατικών δογμάτων είναι επιτακτικά αναγκαίο να επανεξετάσουν τις προτάσεις και τις πρακτικές τους υπό το φως της κρίσης, πρώτα απ' όλα αναλύοντας και κατανοώντας τα αίτια και το χαρακτήρα της. Με βάση, λοιπόν, μια τέτοια ανάλυση, στόχος της παρούσας εισήγησης είναι να κατατεθεί προς συζήτηση μια πρόταση η οποία εμπεριέχει κατευθύνσεις δράσης και τρόπους υλοποίησής τους που θα αφορούν την προσέγγιση της κρίσης ως κοινωνικοπολιτικού ζητήματος - αντικειμένου διδασκαλίας. Βέβαια, η πρόταση αυτή συνδέεται με το ρόλο τον οποίο είναι αναγκαίο να παίξει η παιδαγωγική στις μέρες μας, συμβάλλοντας στην προώθηση των αξιών της κοινωνικής δικαιοσύνης, της αλληλεγγύης και της δημοκρατίας.

The crisis and the role of pedagogy

George Grollios

The economic crisis that broke out in 2007 in the U.S. soon turned into an international crisis, and its social and political consequences are now visible, particularly in Greece. The basic position of this paper is that anyone wishing to trace paths that overcome the horizon of the conservative, neoliberal and technocratic dogmas has to reconsider his/her proposals in light of the crisis, by primarily analyzing and understanding its causes and character. Based on such an analysis, the aim of this paper is to present for discussion a proposition that contains directions for action and ways of realizing them, directions that approach the crisis both as a sociopolitical issue and as a subject for instruction. Of course, this proposition is linked with the role that pedagogy must play nowadays, contributing to the promotion of social justice, solidarity and democracy.

Placed-based pedagogy and multicultural social justice education: The value of historical referents

Carl Grant

This paper argues that engaging students in a placed-based pedagogical experience; one that not only immerse students in local heritage, culture, landscapes and the economy for example, but also uses a multicultural social framing has more relevance for living in a global diverse society. In addition this paper claims that the use of historical referents promote student learning and self development.

Τοπικά εδρασμένη παιδαγωγική και η εκπαίδευση για πολυπολιτισμική κοινωνική δικαιοσύνη: Η αξία των ιστορικών αναφορών

Carl Grant

Στην εργασία αυτή υποστηρίζεται ότι η εμπλοκή των μαθητών και μαθητριών σε μια τοπικά εδρασμένη παιδαγωγική εμπειρία, τέτοια που όχι μόνο εμβαπτίζει τα παιδιά στην τοπική κληρονομιά, τον πολιτισμό, τα τοπία και την οικονομία, για παράδειγμα, αλλά χρησιμοποιεί επίσης ένα πολυπολιτισμικό κοινωνικό πλαίσιο, έχει περισσότερη σχέση με τη ζωή σε μια παγκόσμια κοινωνία που χαρακτηρίζεται από τη διαφορετικότητα. Επιπλέον, στην εισήγηση αυτή υποστηρίζεται ότι η χρήση των ιστορικών αναφορών προάγει τη μάθηση και την ανάπτυξη των παιδιών.

New learning

Mary Kalantzis

The new technologies are often called 'disruptive'. Older institutions of communication are today undergoing a process of transformation. Wikipedia has effectively meant the end of the old, print encyclopedia. Blogs and online news sources have become a threat to the conventional newspaper. The music publishing and distribution industry is undergoing transformation. Traditional television is facing stiff competition from video upload sites such as YouTube and Vimeo, with content made on devices as cheap and easy to use as a smart phone. Anyone can create a podcast and broadcast to the world.

One common feature of all these developments is that more people than ever before are creating and broadcasting information they have put together, ideas they have developed and feelings they have. This used to be the specialist job of journalists, television professionals, professional authors and researchers. The rest of us were audiences, readers and viewers.

Now anyone can be a media producer. Millions in fact are. If we were for a moment to think optimistically about the future, we might be able envisage a society where everyone is not just a consumer of culture and knowledge as they were in our media past, but active, responsible and participating citizens. In our work and community lives, we could all be knowledge producers and knowledge sharers.

We believe that change may come to schools which is just as disruptive as these changes in media systems and industries. As teachers, we need to take control of these changes and make sure they are for the better. This is an opportunity to explore where learning happens best and new, more engaging ways of communicating, relating, thinking, learning, teaching and assessing.

Νέα μάθηση

Mary Kalantzis

Οι νέες τεχνολογίες συχνά αποκαλούνται «διασπαστικές». Οι παλιότεροι θεσμοί επικοινωνίας υπόκεινται σήμερα σε μια διαδικασία μεταμόρφωσης. Η Wikipedia έχει σημάνει οριστικά το τέλος της παλιάς, έντυπης εγκυκλοπαίδειας. Τα Blogs και οι πηγές ηλεκτρονικής ενημέρωσης απειλούν την παραδοσιακή εφημερίδα. Η βιομηχανία μουσικής παραγωγής και διακίνησης υπόκειται μεταμόρφωση. Η παραδοσιακή τηλεόραση αντιμετωπίζει σκληρό ανταγωνισμό από δικτυακούς τόπους που φορτώνουν βίντεο όπως είναι το YouTube και το Vimeo, με περιεχόμενο που μετέρχεται σε επινοήσεις τόσο φτηνές και εύκολες στη χρήση όσο ένα smart phone. Ο καθένας μπορεί να δημιουργήσει ένα podcast και να το μεταδώσει στον κόσμο.

Ένα κοινό χαρακτηριστικό όλων αυτών των εξελίξεων είναι ότι περισσότεροι άνθρωποι από ποτέ δημιουργούν και δημοσιοποιούν πληροφορίες που έχουν συνθέσει, ιδέες που έχουν αναπτύξει και αισθήματα που έχουν. Αυτή ήταν παλιά η δουλειά των επαγγελματιών δημοσιογράφων, των επαγγελματιών της τηλεόρασης, των επαγγελματιών συγγραφέων και ερευνητών. Οι υπόλοιποι από μας ήμασταν ακροατήρια, αναγνώστες και θεατές.

Τώρα ο καθένας μπορεί να γίνει παραγωγός ΜΜΕ. Στην πραγματικότητα, εκατομμύρια είναι. Αν σκεφτόμασταν λίγο αισιόδοξα για το μέλλον, θα μπορούσαμε ίσως να οραματιστούμε μια κοινωνία όπου ο καθένας δεν είναι απλά καταναλωτής του πολιτισμού και της γνώσης, όπως ήταν παλιά, αλλά ενεργοί, υπεύθυνοι και συμμετοχικοί πολίτες. Στη δουλειά μας και στη ζωή μας στην κοινότητα, θα μπορούσαμε όλοι και όλες να είμαστε παραγωγοί γνώσης και συμμετέχοι γνώσης.

Πιστεύουμε ότι μπορεί να γίνουν αλλαγές στα σχολεία που να είναι όσο διασπαστικές όσο αυτές οι αλλαγές στα συστήματα και τις βιομηχανίες μέσω. Ως εκπαιδευτικοί, χρειάζεται να αποκτήσουμε τον έλεγχο αυτών των αλλαγών και να εξασφαλίσουμε ότι θα γίνουν για το καλύτερο. Αυτή είναι μια ευκαιρία να διερευνήσουμε, εκεί που η μάθηση συμβαίνει, καλύτερους και νέους, πιο ελκυστικούς τρόπους να επικοινωνούμε, να συνδεόμαστε, να σκεφτόμαστε, να μαθαίνουμε, να διδάσκουμε και να αξιολογούμε.

Θετικές διακρίσεις στην τριτοβάθμια εκπαίδευση στην Ελλάδα - Προθέσεις και πραγματικότητα

Δήμητρα Κογκίδου

Η συζήτηση για το ρόλο των πανεπιστημίων στην Ευρώπη της γνώσης πρέπει να συμπεριλάβει και να χειρισθεί από κοινού το ζήτημα της ανοικτής και διευρυμένης πρόσβασης στην ανώτατη εκπαίδευση με το ζήτημα της ισότητας και της διαφοροποίησης. Ένα διαφοροποιημένο, όμως, σύστημα ανώτατης εκπαίδευσης θέτει το ερώτημα της κατανομής των διαφορετικών ομάδων μέσα στο σύστημα. Το ζήτημα της επίτευξη της ισότητας στην πράξη όσον αφορά στις μη ευνοημένες ομάδες αντιμετωπίζεται με διαφορετικό τρόπο από τις εθνικές πολιτικές στην Ευρώπη. Στην εισήγηση επισημαίνεται ότι για την επίτευξη «ουσιαστικής ισότητας» χρειάζεται να σχεδιασθούν και εφαρμοσθούν πολιτικές θετικών δράσεων στην ανώτατη εκπαίδευση. Ωστόσο, για να έχει ευνοϊκό αντίκτυπο-βραχυπρόθεσμα και μεσοπρόθεσμα -η οποιαδήποτε πολιτική εγγυάται την κατοχύρωση της πρόσβασης με ειδικούς όρους στην τριτοβάθμια εκπαίδευση σε ομάδες οι οποίες είχαν

προηγούμενως υποστεί διακρίσεις, θα πρέπει να εξασφαλίζει, επίσης, ότι τα άτομα στα οποία αποδόθηκαν οι θέσεις θα έχουν επαρκή στήριξη προκειμένου να αντεπεξέλθουν με επιτυχία στο επίπεδο αυτό.

Σχετικά με τα παραπάνω ζητήματα όσον αφορά στην Ελλάδα:

- Καταγράφονται οι θετικές διακρίσεις για την πρόσβαση υποψηφίων ειδικών κατηγοριών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση (συμπεριλαμβανομένων και των σημαντικών αλλαγών στη διαδικασία εισαγωγής και στο καθεστώς των μετεγγραφών κατά το τρέχον ακαδημαϊκό έτος 2011-2012).
- Διερευνάται αν υπάρχουν οι προϋποθέσεις για να είναι αποτελεσματικά τα μέτρα θετικής δράσης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.
- Παρουσιάζονται οι πολιτικές ένταξης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση με παραδείγματα από το Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΕΚΠΑ) και το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης έτσι ώστε να απαντηθεί το ερώτημα αν τα πανεπιστήμια καταφέρνουν να διασφαλίσουν την ισότιμη πρόσβαση στη γνώση σε όλους τους φοιτητές και τις φοιτήτριες.
- Γίνεται ειδική αναφορά στο Κέντρο Ενταξιακής Πολιτικής (ΚΕΠ) στην Παιδαγωγική Σχολή του ΑΠΘ, ως μοναδικό εγχείρημα καλής πρακτικής σε επίπεδο Σχολής για τους φοιτητές και τις φοιτήτριες που συναντούν εμπόδια στην ένταξή τους στο πανεπιστήμιο.

Affirmative action in tertiary education-Intentions and reality

Demetra Kogidou

The dialogue on the role of the university in Europe of knowledge should deal with the issue of open and extended access to tertiary education jointly with the issue of equity and diversity. A differentiated system in tertiary education raises the issue of the allocation of the different groups into the system. The issue of equality is approached differently as far as it concerns excluded groups in the map of national policies in Europe. This paper shows that for substantial equality to be achieved an affirmative action plan should be applied in tertiary education. However, if positive results in terms of equality are to be expected for the previously excluded groups, adequate support should be provided once they gain access, so that they can deal successfully with it.

In light of the above and concerning Greece the paper examines:

- Affirmative action legislation for the access of special groups to tertiary education (including the significant changes made to the entrance process in the academic year 2011-2012)
- The conditions that would make the new measures effective
- Inclusive practices in the tertiary education system through examples from the University of Athens and Aristotle University of Thessaloniki, in order to answer the question if universities secure equal access to knowledge to all students

Finally, special reference is made to the Center of Inclusive Practice of the Faculty of Education of AUTH, as an exemplary paradigm for students that face difficulties.

Η γλώσσα ως τοπικά εδρασμένη κοινωνική πρακτική: Δεδομένα από τη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας σε παιδιά Ρομά

Τριανταφυλλιά Κωστούλη

Στην παρούσα εργασία περιγράφονται και αναλύονται μέσα από τη σκοπιά της Κριτικής Ανάλυσης Λόγου (ενδεικτικά Gee, 1990, Fairclough, 1995, 2001, Blommaert, 2005) πτυχές ενός προγράμματος γραμματισμού που εκπονούμε για τη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας σε παιδιά Ρομά.

Εκκινούμε από τη θέση ότι ένα πρόγραμμα γραμματισμού συνιστά μια ιδεολογική δομή, ένα κείμενο ή τελικό προϊόν, που τα επιμέρους στοιχεία του απηχούν τις ιδεολογικές θέσεις των συντακτών του για τη φύση της γλώσσας. Σε αντίθεση με την κυρίαρχη προσέγγιση περί γλωσσικής διδασκαλίας ως διαδικασίας οικειοποίησης της κυρίαρχης κουλτούρας - μια προσέγγιση που στηρίζεται σε μια στατική και ομοιόμορφη έννοια της κυρίαρχης κουλτούρας και αποσιωπά τις συγκρούσεις αλλά και τις δυναμικές και εν τέλει τις πολιτικές διαδικασίες μέσω των οποίων οικοδομείται η κουλτούρα (κειμενικές κοινότητες, και τρόποι διεπίδρασης), έμφαση δίδεται στο γραμματισμό ως μέσο ενδυνάμωσης.

Η ανάλυση εστιάζεται στις εξής μεταβάσεις που επιχειρούνται: (α) από την έννοια της «ύλης» ή του περιεχομένου της γλωσσικής διδασκαλίας στον προσδιορισμό του γραμματισμού ως κοινωνικής πρακτικής, (β) στη (δια)πραγμάτευση του ρόλου του εκπαιδευτικού και των μαθητών/-τριών ως συνδιαμορφωτών - κι όχι ως εφαρμοστών - ενός προγράμματος που εισάγει ρωγμές στο επίσημο πρόγραμμα του σχολικού γραμματισμού.

Συνοπτικά, το συγκεκριμένο πρόγραμμα γραμματισμού προάγει ένα δυναμικό μοντέλο γλωσσικής χρήσης που, μέσα από την έννοια της κειμενικής κοινότητας, των επικοινωνιακών πλαισίων και των ποικίλων κειμένων, ενσωματώνει και αξιοποιεί τοπικές και εναλλακτικές πρακτικές γραμματισμού εντός πολλαπλών, κυρίαρχων και μη, κειμενικών κοινοτήτων· αντιμετωπίζει τις γλωσσικές δομές ως δυναμικές κατασκευές μέσω των οποίων αναδεικνύεται η σχέση γλώσσας και κοινωνίας. Έχει ως στόχο να ενισχύσει τις γλωσσικές δεξιότητες των μαθητών/-τριών όχι ως αυτόνομες γνωστικές δεξιότητες αποκομμένες από την κοινωνική και ιδεολογική τους διάσταση αλλά ως στοιχεία για την «κοινωνική ενδυνάμωσή» τους. Η κοινωνική ζωή - η κυρίαρχη κουλτούρα- δεν παρουσιάζεται ως ένα σύνολο αποπλαισιωμένων κειμένων ή ως ένα σύνολο στατικών και προκαθορισμένων επικοινωνιακών πλαισίων όπου τα άτομα ανταλλάσσουν πληροφορίες αλλά ως ένα δίκτυο από κοινότητες γραμματισμού που συνοικοδομούνται από την ενεργό συμμετοχή των ατόμων και συμβάλλουν στη διαμόρφωση ταυτοτήτων.

Από την άποψη αυτή, το ίδιο το πρόγραμμα, οι δομές που προτείνει αλλά και η σχέση του με τους Λόγους περί διδασκαλίας και μάθησης της γλώσσας στο πλαίσιο του επίσημου σχολικού γραμματισμού (αναλυτικό πρόγραμμα, εγχειρίδια) αποτελούν αντικείμενο Κριτικής Ανάλυσης των μηχανισμών με τις οποίες δομούνται μαθητικές ταυτότητες σε ποικίλα σχολικά πλαίσια (επίσημο' πρόγραμμα γλωσσικής διδασκαλίας, φροντιστηριακές δομές).

Βιβλιογραφικές Αναφορές

- Blommaert, Jan (2005) *Discourse: A Critical Introduction*. Cambridge: CUP.
Fairclough, N. (1995) *Critical Discourse Analysis: The Critical Study of Discourse*. London: Longman.

- Fairclough, N. (2001) *Language and Power* (2nd edition). London: Longman.
- Gee, J.P. (1996) *Social Linguistics and Literacies: Ideology in Discourses*. 2nd edition. New York: Falmer Press.

Teaching literacy as social practice to Roma children: Insights from a program-in-progress

Triantafyllia Kostouli

This paper presents the basic premises of the program we are currently developing for the teaching of *Greek* language to Roma children in classrooms with a diverse population.

Moving away from the decontextualized notion of school literacy - defined as a set of skills children need to acquire in order to participate fully in meaning making within classroom communities, literacy is seen as social practice. The acquisition of school literacy is described as an ideological and deeply political process that is not limited to the development of children's linguistic and communicative competence; it is rather defined as the gradual appropriation of specific Discourses that suggest certain stances toward language, texts and knowledge and ultimately certain literate identities.

Do all children acquire these Discourses? What are the tensions and difficulties and possibly acts of resistance registered in this process? While the way various kinds of student literate identities are proposed, taken up, get rejected and are variously negotiated requires a close analysis to classroom processes, given the highly centralized nature of the *Greek* educational system, useful insights can also be drawn from the textbooks used in the *Greek* schools. This paper, then, analyzes the textbook used in the 2nd grade of the *Greek* Gymnasium for this paves the way to advanced literacy. An analysis of the structure of the various units indicates that children have in fact to navigate within a rich textual universe constructed out of texts, language exercises as well as reading and writing activities. Such universe is a deeply ideological structure consisting of gaps between units that need to be filled in by the students. The change in the texture of the units (proceeding from nondialogical to dialogical units) and the types of linkages established between reading and writing activities within and across units are analyzed.

In what ways does this knowledge of the textbook structure affect the teacher in his/her practice with a diverse student population, including Roma children? The implications are discussed in detail.

Επενδύοντας στη φυγή: Η διαρροή επιστημόνων από την Ελλάδα την εποχή της παγκοσμιοποίησης

Λόης Λαμπριανίδης

Τα τελευταία χρόνια, και ειδικότερα κατά την τελευταία 20ετία, η διεθνής μετανάστευση επιστημόνων από την Ελλάδα έχει αυξηθεί, ενώ μπορεί κανείς να υποθέσει ότι το φαινόμενο αυτό θα ενταθεί στο μέλλον λόγω της τρέχουσας οικονομικής κρίσης στη χώρα. Ο στόχος αυτής της εισήγησης είναι τριπλός:

- Πρώτον, επιχειρεί να παρουσιάσει τα βασικά χαρακτηριστικά του φαινομένου και να περιγράψει το προφίλ των εμπλεκόμενων ατόμων. Σε καμία περίπτωση αυτός ο πληθυσμός δεν είναι ομοιογενής, καθώς αναδεικνύονται δύο πόλοι: από τη μία πλευρά μία «ελίτ» και από την άλλη ένα «επιστημονικό προλεταριάτο».
- Δεύτερον, αποσκοπεί στην εξήγηση των δομικών αιτιών και των επιπτώσεων του φαινομένου της διαρροής επιστημονικού προσωπικού, καθώς αυτό συνήθως αφορά την μετανάστευση από λιγότερο αναπτυγμένα κράτη προς τα αναπτυγμένα. Συνεπώς, είναι απαραίτητο να εξηγηθεί ο λόγος που η Ελλάδα «υποφέρει» από τη διεθνή μετανάστευση επιστημόνων, παράλο που συγκαταλέγεται μεταξύ των πιο αναπτυγμένων κρατών σε παγκόσμιο επίπεδο. Υποστηρίζουμε ότι αυτό συνιστά, πρωτίστως, αποτέλεσμα της χαμηλής ζήτησης για πτυχιούχους και όχι της υψηλής προσφοράς επιστημόνων στην ελληνική αγορά εργασίας.
- Τρίτον, υποστηρίζουμε ότι το φαινόμενο της διεθνούς μετανάστευσης επιστημόνων είναι επίσης δυνατόν να επιφέρει και κάποια θετικά αποτελέσματα για τις χώρες αποστολής υψηλά εκπαιδευμένων ατόμων, όπως είναι και η Ελλάδα, όχι μόνο στην περίπτωση που τα άτομα αυτά επαναπατρίζονται μόνιμα ή για μεγάλα χρονικά διαστήματα, αλλά ακόμη και στην περίπτωση που τελικώς επιλέγουν να παραμείνουν στο εξωτερικό. Παρόμοια είναι, εξάλλου, η κατάσταση και για άλλες περιφερειακές χώρες της ΕΕ.

Η εισήγηση στηρίζεται σε μία εκτεταμένη εμπειρική έρευνα (2.734 ερωτηματολόγια) η οποία διεξήχθη στο διάστημα Μάιος 2009 - Φεβρουάριος 2010 με τη συμμετοχή Ελλήνων επιστημόνων που ζουν και εργάζονται σήμερα στο εξωτερικό ή εργάστηκαν εκεί για τουλάχιστον ένα χρόνο και σήμερα έχουν επιστρέψει στη χώρα. Μάλιστα, αποτελεί την πρώτη σχετική μελέτη για την περίπτωση της Ελλάδας.

Investing in leaving: The Greek case of international migration of professionals

Lois Labrianidis

Recently, especially in the last twenty years, the "brain drain" from Greece has increased and one can speculate that it is going to increase even further due to the recent economic crisis in the country. The aim of the paper is threefold:

- First, to present the main characteristic of this phenomenon and describe the "profile" of people involved in it.
- Second, to explain the root causes as well as the implications of this phenomenon. Usually, the "brain drain" occurs between Less Developed Countries (LDCs) and Developed Countries (DCs). Thus, it has to be explained why Greece, though it is one

of the most DCs of the world, suffers from a "brain drain". The paper argues that this is primarily due to low demand for professionals in the labour market rather than abundant supply of professionals.

- Third, and finally, the paper argues that the "brain drain" can have many positive aspects to for a country like Greece that is sending highly-educated individuals abroad, not only when these people return permanently or for long periods but even when they stay abroad.

The paper is based on an extensive electronically circulated survey (2.734 questionnaires with many variables) that we conducted recently (May 2009 - Feb. 2010) with Greek professionals who work or had worked in another country for at least one year.

Παιδιά Ρομά στην εκπαίδευση: Πολυπλοκότητα, αντιστάσεις, προοπτικές, υποσχέσεις

Σούλα Μητακίδου
Ευαγγελία Τρέσσου

Ο κοινωνικός αποκλεισμός και η φτώχεια είναι άμεσα συνυφασμένα με τις ζωές των Ρομά. Αν και τα τελευταία χρόνια έχει επιτευχθεί κάποια πρόοδος τόσο στα κράτη μέλη όσο και σε επίπεδο ΕΕ, λίγα πράγματα έχουν αλλάξει στην καθημερινή τους πραγματικότητα. Όσον αφορά στην υποχρεωτική εκπαίδευση, οι παρεμβάσεις που έχουν εφαρμοστεί μέχρι τώρα δεν κατάφεραν να μειώσουν σημαντικά το μεγάλο ποσοστό διαρροής παιδιών Ρομά. Στην εισήγηση εντοπίζονται προβλήματα πρόσβασης, συστηματικής παρακολούθησης και προόδου στο σχολείο που αντιμετωπίζουν τα παιδιά Ρομά καθώς και οι αντιστάσεις που αναπτύσσονται από τους εμπλεκόμενους παράγοντες στην εκπαιδευτική διαδικασία. Συζητούνται σημεία-κλειδιά που συμβάλλουν στην αποτελεσματική οργάνωση των σχολείων ως ενταξιακές μαθησιακές κοινότητες, έτσι ώστε να αυξηθούν οι προοπτικές και να επιβεβαιωθούν οι υποσχέσεις για δίκαιη και ισότιμη συμμετοχή στην εκπαίδευση.

Roma children and education: Complexity, resistances, perspectives, promises

Soula Mitakidou
Evangelia Tressou

Social exclusion and poverty are directly associated with the Roma reality. Despite certain improvements that have been achieved both at member state and EU level, little has changed in their everyday life. Concerning compulsory education, interventions that have been applied so far have not been very successful in decreasing the disproportionately high non attendance and drop-out rate of Roma children. The presentation focuses on issues related to the education of Roma children such as access, attendance and progress as well as on the resistances developed by factors involved in it. Critical key-points are discussed for the effective organization of schools as inclusive learning communities, so that the prospects for success are enhanced and the promises for equal participation in the educational process are fulfilled.

Constituting disability in language: Locating inclusion in models of disability

Kagendo Mutua

Analyses of inclusion of marginalized groups have often tended to focus on constitutional, legislative and/or structural elements of those groups. Such analyses usually miss the agency of group members. Within the disability field, such analyses furthermore fail to explicitly engage disability theory. This paper will explore the socio-cultural construction and understandings of disability by examining ways in which language is used to construct disability. Specifically, I will draw upon examples of Swahili lexicon in Kenya and special education terminology in the US to illustrate how disability marginality is constituted in language. I will argue that understanding the culturally constructed meanings of disability only gives us insight into the marginality/exclusion that stems from disability. However, to locate inclusion, I will posit that one must understand the model upon which disability is culturally given its meaning. On one hand, I will demonstrate that the medical/personal tragedy model of disability that undergirds culturally-produced meanings of disability in Swahili and in special education terminology in the US threatens meaningful inclusion of persons with disabilities. On the other hand, the social model of disability, whose emergence is illustrative of the agency of disabled persons, challenges dominant discourses on disability and allows for the emergence of an empowering disability lexicon in which inclusion is not only probable but indeed possible. Applying this argument to the classroom, I will demonstrate ways in which as an epistemological stance, the social model encourages a way of seeing disability in terms of societal rather than individual inadequacies. By doing so, it alerts teachers to the ways of resisting attempts at stifling the life chances of disabled people through advocating for and meaningfully enacting inclusion in classrooms.

Νομιμοποιώντας την κατασκευή της αναπηρίας στη γλώσσα: Ένταξη και μοντέλα αναπηρίας

Kagendo Mutua

Οι αναλύσεις της ένταξης των περιθωριακών ομάδων συχνά τείνουν να δίνουν έμφαση στα συνταγματικά, νομοθετικά και/η δομικά στοιχεία αυτών των ομάδων. Από τέτοιες αναλύσεις συνήθως διαφεύγει η δράση των μελών της ομάδας. Επιπλέον, μέσα στο πεδίο της αναπηρίας, τέτοιες αναλύσεις αποτυγχάνουν να εμπλέξουν σαφώς την θεωρία της αναπηρίας. Αυτή η παρουσίαση θα εξερευνήσει την κοινωνικο-πολιτισμική κατασκευή και κατανόηση της αναπηρίας εξετάζοντας τρόπους με τους οποίους χρησιμοποιείται η γλώσσα για να κατασκευάσει την αναπηρία. Συγκεκριμένα, θα αντλήσω παραδείγματα από το λεξιλόγιο της γλώσσας Swahili στην Κένυα και από την ορολογία της ειδικής αγωγής στις ΗΠΑ για να δείξω πως δημιουργείται η περιθωριοποίηση της αναπηρίας στην γλώσσα. Θα υποστηρίξω ότι η κατανόηση των πολιτισμικά κατασκευασμένων νοημάτων της αναπηρίας παρέχει μόνον βαθειά γνώση για την περιθωριοποίηση που προέρχεται από την αναπηρία. Ωστόσο για να τοποθετηθώ για την ένταξη, θα υποθέσω ότι πρέπει να γίνει κατανοητό το μοντέλο πάνω στο οποίο δίνεται στην αναπηρία πολιτισμικά το νόημά της. Από τη μια μεριά, θα καταδείξω ότι το ιατρικό/προσωπική τραγωδία μοντέλο της αναπηρίας που στηρίζει τα πολιτισμικά

παραγόμενα νοήματα της αναπηρίας στα Swahili και στην ορολογία της ειδικής αγωγής στην Αμερική απειλεί την ουσιαστική ένταξη των ατόμων με αναπηρία. Από την άλλη μεριά, το κοινωνικό μοντέλο της αναπηρίας, του οποίου η εμφάνιση είναι ενδεικτική της δράσης των αναπήρων, προκαλεί τις κυρίαρχες ρητορικές για την αναπηρία και επιτρέπει την ανάδυση ενός ενδυναμωτικού λεξικού για την αναπηρία στο οποίο η ένταξη δεν είναι απλά πιθανή αλλά πραγματικά δυνατή. Μεταφέροντας αυτό το επιχείρημα στην τάξη, θα δείξω τρόπους με τους οποίους ως επιστημολογική άποψη, το κοινωνικό μοντέλο προτείνει έναν τρόπο θεώρησης της αναπηρίας με όρους κοινωνικής και όχι ατομικής ανεπάρκειας. Με αυτήν την οπτική, καλεί τους εκπαιδευτικούς να βρουν τρόπους να αντισταθούν στις προσπάθειες κατάπνιξης των ευκαιριών ζωής των αναπήρων υποστηρίζοντας και δρώντας ουσιαστικά για την ένταξη στην τάξη.

Ένταξη, εκπαίδευση και κοινωνική πολιτική

Αθηνά Σιδέρη

Παρά το γεγονός ότι, τα τελευταία χρόνια, η επίσημη κοινωνική και εκπαιδευτική πολιτική σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, διακηρύσσει το δικαίωμα στην ένταξη των αναπήρων, εξακολουθεί να προσεγγίζει την αναπηρία μέσα από τη λογική των «ειδικών αναγκών». Με τον τρόπο αυτό, νομιμοποιεί και αναπαράγει τις διαχωριστικές πρακτικές που στο επίπεδο της διακήρυξης υποστηρίζει ότι καταργεί. Με αφορμή τον τελευταίο Νόμο για την Ειδική αγωγή και Εκπαίδευση, η παρούσα εισήγηση επιχειρεί να αναδείξει πως, στο πλαίσιο της παραπάνω λογικής, η ένταξη προσεγγίζεται στο επίπεδο της ατομικής διεκδίκησης για τους ανάπηρους μαθητές/τριες, αφήνοντας ανεξέταστες τις δομικές κοινωνικές ανισότητες που παράγουν και αναπαράγουν το περιθώριο και τον αποκλεισμό στην εκπαίδευση.

Inclusion, education and social policy

Athina Sideri

Over the last decade, the social and educational policy, at national and international level, emphasizes its commitment to the notion of inclusion for disabled children, however, we observe that disability is examined and faced in terms of "special needs" in these particular papers. In this way, discriminatory and inequality practices, which at the level of rhetoric are renounced, are actually legitimized and reproduced. We claim that the close examination of the Law Act which refers to "Special Education and Education" deals with inclusion in terms of personal tragedy and personal fight for the disabled students. Structural social inequalities remain unexamined and continue to reproduce segregation and exclusion in the educational field.

Pedagogies of inclusion in teacher education: Global perspectives

Christine Sleeter

Educators around the world increasingly see teacher education as crucial to developing pedagogies of inclusion, particularly as student populations diversify. After briefly considering the power of teacher preparation to help support development of an inclusive stance toward diversity that persists when teachers begin to teach, this paper then illustrates forms of teacher education that work toward development of pedagogies of inclusion, drawing on examples from various nations. The examples illustrate inclusion through school-community dialogue, inclusion through students' voice, inclusion through community-based service learning, and inclusion through political consciousness-raising. Throughout, the paper argues that teacher education stands to benefit by engaging with its local communities, both as a way of preparing teachers for diversity, and also as a way of pushing back against neoliberalism.

Παιδαγωγικές της ένταξης στην εκπαίδευση των εκπαιδευτικών: Παγκόσμιες προοπτικές

Christine Sleeter

Οι εκπαιδευτικοί σ' όλο τον κόσμο όλο και περισσότερο αναγνωρίζουν τον κρίσιμο ρόλο της εκπαίδευσης στην ανάπτυξη παιδαγωγικών της ένταξης, ιδιαίτερα ενόψει της ποικιλομορφίας που χαρακτηρίζει τους μαθητικούς πληθυσμούς. Η παρουσίαση θα ξεκινήσει με μια σύντομη αναφορά στη δύναμη που έχει η προετοιμασία των εκπαιδευτικών προκειμένου να αναπτύξουν μια ενταξιακή στάση στην ποικιλία που επικρατεί όταν αρχίζουν να διδάσκουν. Στη συνέχεια θα παρουσιαστούν μορφές εκπαίδευσης εκπαιδευτικών που συντελούν στην ανάπτυξη παιδαγωγικών της ένταξης και που προέρχονται από παραδείγματα από διάφορες χώρες. Τα παραδείγματα αναδεικνύουν την ένταξη μέσα από το διάλογο σχολείου-κοινότητας, την ένταξη που βασίζεται στις φωνές των μαθητών και μαθητριών, την ένταξη μέσα από μαθήματα επιμόρφωσης που διεξάγονται στην κοινότητα και την ένταξη μέσω πολιτικής αφύπνισης της συνείδησης. Η άποψη που διατρέχει την εργασία είναι ότι η εκπαίδευση των εκπαιδευτικών έχει ευνοϊκές προοπτικές αν συνδέεται με τις τοπικές κοινότητες, τόσο ως τρόπος προετοιμασίας των εκπαιδευτικών για την ποικιλία, όσο και ως μοχλός πίεσης κατά του νεοφιλελευθερισμού.

Where children's rights matter: Cross-national perspectives

Elizabeth Swadener

This paper draws from research focusing on children's rights and voices in several nations, with an emphasis on child consultation and participation in diverse communities. Children's rights, as defined by the United Nations Convention on the Rights of the Child (CRC, 1989), are examined in all their ramifications: as discourse, as law, as constitutive commitments, and as a set of policies and services that impact the everyday life experiences of children. The paper will share examples from countries, municipalities, and organizations that have strong public commitments to children's rights, have created and established key infrastructures and universal entitlements to promote child and family well-being, and enacted policies to end child poverty and promote the "progressive realization" of children's rights. Implications for children in marginalized communities are emphasized.

Εκεί που τα δικαιώματα των παιδιών μετράνε: Διαπολιτισμικές προοπτικές

Elizabeth Swadener

Η παρουσίαση αυτή αντλεί στοιχεία από έρευνα που εστιάζει στα δικαιώματα και τις φωνές των παιδιών σε αρκετές χώρες, με έμφαση στην συμμετοχή και τη σύσκεψη με το παιδί σε ποικίλες κοινότητες. Τα δικαιώματα των παιδιών όπως έχουν οριστεί από τη Συμφωνία των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC, 1989), εξετάζονται με όλες τις επιπτώσεις τους: ως λόγος, ως νομοθεσία, ως δομικές δεσμεύσεις και ως ένα σύνολο πολιτικών και υπηρεσιών που έχουν αντίκτυπο στις καθημερινές εμπειρίες των παιδιών. Στην εργασία θα παρουσιαστούν παραδείγματα από χώρες, δήμους και οργανισμούς που έχουν ισχυρή δημόσια δέσμευση για τα δικαιώματα των παιδιών, έχουν δημιουργήσει και θεσμοθετήσει υποδομές-κλειδιά και έχουν αναλάβει παγκόσμιες αρμοδιότητες προκειμένου να προάγουν την ευημερία και να ενεργοποιήσουν πολιτικές για να λήξει η παιδική φτώχεια και να προωθήσουν την «βαθμιαία υλοποίηση» των δικαιωμάτων του παιδιού. Οι επιπτώσεις για τα παιδιά σε αποκλεισμένες ομάδες αποτελεί το επίκεντρο της παρουσίασης.

Στη σκιά της ενταξιακής νομοθεσίας: Προσδοκίες και πραγματικότητες

Ελένη Φτιάκα

Όταν το καλοκαίρι του 1999, παραμονές της ένταξης της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ψηφιζόταν η νέα νομοθεσία για την εκπαίδευση των παιδιών με ειδικές ανάγκες την Κύπρο, η 113(I)/99, όλοι όσοι είχαν παλέψει για την αντικατάσταση της παλιάς διαχωριστικής νομοθεσίας και την κατάργηση μιας εκπαιδευτικής φιλοσοφίας και πρακτικής που στιγματίζει χωρίς να προσφέρει ουσιαστική στήριξη, πίστεψαν ότι είχαν κάθε λόγο να πανηγυρίσουν. Σήμερα, 10 χρόνια μετά την υλοποίηση της νομοθεσίας εκείνης η οποία χαρακτηρίστηκε από πολλούς πρωτοποριακή για τα δεδομένα του νησιού, βρισκόμαστε στη δυσάρεστη θέση να

διαπιστώσουμε ότι πολύ λίγα έχουν γίνει για την εδραίωση μιας ενταξιακής φιλοσοφίας και πρακτικής. Αντίθετα ανακαλύπτουμε με έκπληξη ότι η ίδια εκείνη νομοθεσία η οποία χαιρέτιστηκε σαν αφετηρία μιας εποχής που θα πρόσφερε στα ανάπηρα παιδιά της Κύπρου τις ζητούμενες εκπαιδευτικές ευκαιρίες, σηματοδότησε την απαρχή μιας διαδικασίας διακριτικού διαχωρισμού στα πλαίσια του γενικού σχολείου η οποία έμελλε να επηρεάσει ένα ακόμα μεγαλύτερο φάσμα παιδιών από εκείνο το οποίο είχε παλαιότερα αποκλειστεί με τη διαχωριστική νομοθεσία.

Κι ενώ η νέα 'ενταξιακή' νομοθεσία αποτύγχανε στην ουσία της αποστολής της, στο να εντάξει επιτυχώς τα ανάπηρα παιδιά δηλαδή, η όλη ατμόσφαιρα της εκπαίδευσης πάλλονταν από ενταξιακή ρητορική και ταυτόχρονα λαμπρές καριέρες ανοίγονταν, όχι στους εκπαιδευτικούς της γενικής εκπαίδευσης με ενταξιακή φιλοσοφία και κατάρτιση, αλλά -ακόμα μια φορά- στους ειδικούς.

Στη σκιά λοιπόν της ενταξιακής νομοθεσίας η οποία -άθελά της ίσως- εδραίωσε διαχωριστικές πρακτικές μιας νέας μορφής, ποιός είναι ο δικός μας ο ρόλος ως ερευνητών και εκπαιδευτών εκπαιδευτικών για μια ενιαία εκπαίδευση;

In the shadow of the integrational legislation: Expectations and realities

Helen Phtiaka

In the summer of 1999, the eve of Cyprus's entrance in the European Union, the new legislation regarding the education of children with special needs in Cyprus passed through Parliament. At that time, everyone who had struggled for the replacement of the old separatist legislation and the destruction of an educational philosophy and practice which stigmatised without offering support believed they had reason to celebrate.

Today, 10 years after the implementation of that legislation which was considered by many as progressive for the island, we are in the unhappy position to note that very little has been done for the enforcement of an integrational philosophy and practice. Instead we discover that the same legislation heralded as the eve of a new era for the disabled cypriot children, an era of improved educational opportunities, has instead marked the start of a more extensive separation procedure. This now takes place within the realms of the general school and affects an even larger spectrum of children than that excluded via the old legislation.

Interestingly, while the new integrational legislation is in fact failing in the essence of its mission, to integrate successfully the disabled children, the new integrational rhetoric is prominent and bright new careers are on offer, not for the general classroom teacher with integrational sensitivity, but -once more- for the specialists.

In the shadow of the integrational legislation which may have unwillingly established separatist practices of a new form, what is our own role as researchers and teacher educators for an inclusive education?